

Sotsiaaldemokraadid

Toimetulek on julgeolek!

LIIS ROSIN:
Iga laps
peab olema
võrdset
väärtustatud.
lk 4

MAANO KOEMETS:
Heaolu-
ühiskonna
keskmes
on inimene.
lk 6

Kajar Lember:

Muutus algab peast!

**RISTSÕNA
TAGAKAANEL**

Toimetulek on julgeolek

Lauri Läänemets

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees

Estis aastakümneid valitsenud parempoolse poliitika põhjustatud ebavõrdsuse tagajärjeks on kümned tuhanded kõrvalejätud inimesed ning varjusurmas maapiirkonnad. Praeguses hinnarallis ja koondamiste hirmus muretsevad isegi keskklassi pered oma toimetuleku pärast, kuid eriti valusa hoobi saavad madalama sissetulekuga inimesed. Kas sellises olukorras peaks riik jätkuvalt olema pealtvaataja rollis – nagu viimased paarkümmend aastat – või tulema oma inimestele ja ettevõtetele appi?

Sotsiaaldemokraadid seisavad selle eest, et Euroopa kiireim hinnatõus ei hävitaks Eesti perede toimetulekut ega laastaks kohalikke ettevõtteid. Kui on tõusnud hinnad, peavad tõusma ka sissetulekud – palgad, pensionid, lastetoetused.

Nii on moraalselt õige Eesti inimeste suhtes, kes on kolm aastakümnet panustanud ühiskonna ülesehitamisse ja kellel peab säilima lootus paremale homsele. Sest ilmajätuse tunne ja lootusetus murendab usku oma riiki ja annab äärmuslastele ettekäände löhkuda demokraatiat ning kärpida inimeste põhiõigusi ja vabadusi.

Vaid igapäevane õiglane kohtlemine ja kindlustunne tuleviku ees tagab ühiskonna ühtsuse ja sisemise tugevuse, mis on Eesti riigi ja rahva üle aegade kestmise garantii.

Meie inimeste toimetulek on ka meie riigi julgeolek!

Sotsiaaldemokraadid on rahva kindlustunde tagamisel alati olnud suunanäitajad. Ka praeguses valitsuses oleme saavutanud õpetajate, kultuuritöötajate ning päästjate ja politseinike ajaloolised palgatõusud. Samuti tagasime, et juba juulikuust saab iga eakas endale vajaduse korral võimaldada hooldekodukoha pensioni eest. Kuid saame teha veel palju enam, et taastada Eesti inimeste usaldus oma riigi vastu ning vähendada ebavõrdsust ja lõhesid meie ühiskonnas. Sest vaid ühtne rahvas on tugev rahvas.

Ukrainas toimuv meenutab, kui habras on iseseisvus, rahu ja demokraatia. See rahvas võitleb ennastalgavalt oma riigi eest, sest sellel riigil on pakkuda palju enam kui agressori diktatuuril. Ukrainat vaadates mõistame, et riigi julgeolek pole pelgalt relvad ja laskemoon, vaid inimeste kaitsetahe. Inimesed seisavad oma riigi eest, kui nad usuvad selle väärtustesse ning teavad, et riik on nende jaoks alati olemas. Toimetulek on julgeolek!

Vaid igapäevane õiglane kohtlemine ja kindlustunne tuleviku ees tagab ühiskonna sisemise tugevuse.

Kajar Lember:

et pärast valimisi ei tuleks pisaraid valada

Kajar Lember on mees, kes tühje sõnu ei loobi. Tema tegevusest on jäänud mitmele poole Eesti elu edendavad maamärgid.

Lisaks avalikus sektoris tehtule, seostatakse teda Eesti ühe edukaima koguperekeskuse Vudila rajamisega Kaiaverre. Tema tegemisi on tunnustatud paljude tiitlitega. Hiljuti võttis ta vastu auhinna „Tartumaa uuendaja 2022“. Kes palju teeb, see palju jõuab ja sel tekib ka rohkem võimalusi, et vahel tuleb samm tagasi astuda.

Sa tõmbusid poliitilisest elust tagasi suure käraga alanud korruptsiooniskandaali puhkedes. Nüüdseks on Tartu maakohus teinud õigeksmõistva otsuse. Millisena sina seda lugu näed?

Kui ma kaks aastat pärast nn mahajooksmist sain täpsustatud kahtlustuse, siis oli suurejoonelistest kaasusest alles jäänud etteheide, et ma olen väidetavalt teinud otsuseid, mis võivad rakendada tulevikus minu isiklikes huvides. Lisaks olla ma saanud altkäemaksu ehk tasuta juukselõikust. See kaasus oleks jauralt naljakas, kui ta ei oleks kurb.

Millise sõnumi annab see lugu riigi juhtidele?

Vahet pole, kuidas see lõpeb – riigi raha põleb jätkuvalt ning keegi pidurit ei tõmba. Isegi juhul, kui analoogses kaasuses peaks inimene süüdi jääma, on tegu täiesti absurdses protsessiga. Maksimaksjad on selle peale kulutanud minu hinnangul enam kui 1,5 miljonit eurot ning prokuratuur ise saanud mainekahju. Tänavu märtsis saab üheksa aastat selle loo algusest. Loodetakse, et sa väsid ning lähed kokkuleppele. Kui seda ei juhtu, siis muudkui menetletakse ja keegi ei vastuta.

Mida saab selle kohtuloo õppetunni valguses muuta?

Olen oma lugu alati väga avalikult jaganud. Minuga on suhelnud paljud inimesed, kes on sarnaselt jäänud hammasrataste vahele. Siin on kohti, mida ei suudeta lahendada, sest see teema on väga ebamugav, ka poliitikutele. Ma tunnen moraalselt kohustust selle kogemusega minna appi ühelt poolt riigile, teisalt meie inimestele. Ebainimlikus menetluses annab paljut muuta mõistlikumaks ja sellega kavatsen valituks osutudes tegeleda.

Milline on sinu poliitiline taust?

Minu tee poliitikas algas aastal 2002, kui mind valiti Tabivere vallavolikogu juhtima. Ühel hetkel, kui Rahvaliit oli valitsuses, kutsuti mind toonase rahandusministri nõunikuks, sealt edasi olin kaks aastat erakonna peasekretär. 2009. aastal

496

Kajar Lember
ettevõtja

uskusime, et Rahvaliidu ja Sotside ühendamisest võiks tekkida laiapõhjaline erakond, kellel on kandepind nii maal kui linnas. Erakondade ühinemisest asja ei saanud. Meie meeskond otsustas liituda Sotsiaaldemokraatidega. Mind valiti 2011. aastal riigikokku, olin seal 2013. aastani, mil asusin tööle Tartu abilinnapeana.

Mida valijad sinust ei tea?

Kuigi olen üle 20 aasta olnud seotud Tartu ja Jõgevamaaga, sündisin saarlasena. Olen kogu oma teadliku elu olnud seotud Eesti hobuste kasvatamisega. Siinmail teatakse mind ettevõtjana Vudila ja Motohobi järgi, kuid viimastel aastatel olen Saaremaale rajamas ka Asva Viikingiküla, millest on juba kujunenud vahva turismisihtkoht mere taga.

Mis viib Eesti elu edasi?

Eesti elu viivad edasi inimesed, mitte parteid. Kahe jalaga maa peal olemine ja tervemõistlik suhtumine – pean seda jätkuvalt kõige olulisemaks. Meie nimekirja kandidaadid on kõik kohalikud ja oma ala spetsialistid. Et pärast valimisi ei peaks pisaraid valama, tuleb valida inimesi, kes on ka päriselt midagi teinud ja kelle sõna maksab!

Kajar Lemberi tegemiste kohta saab lugeda www.kajarlember.ee

CV

Sünniaeg: 16.09.1976

Alates 2016. a ettevõtja

Töö avalikus sektoris:

- 2013–2016 Tartu linna rahanduse, linnavarade ja ettevõtluse valdkonna abilinnapea
- 2011–2013 XII riigikogu liige
- 2002–2009 Tabivere vallavolikogu esimees

Perekond: abielus, peres kasvab 2 last

504

Jarno Laur
Tartu vallavanem

Tartu vallavanem Jarno Laur vastvalminud Kõrveküla Põhikooli ees.

Foto: Kalev Lilleorg

Jarno Laur:

peame muutuma kriisides vastupidavamaks

Riigikogu valimistel määravad kodanikud riigi tegutsemisvõime järgmiseks neljaks aastaks. Eesseisvate valimiste põhiline küsimus ei ole see, millised maksud muutuvad või mitu eurot kasvab lastetoetus. Kõige tähtsam on, et Ukraina ja lääneriigid tuleks sõjast välja võitjatena.

Eesti julgeolek üle kõige

See tähendab meie jaoks kahte lihtsat asja – poliitilistest vaidlustest ja muudest teemadest ülemaks on Eesti oma julgeoleku tagamine ja Ukraina jätkuv toetamine.

Eesti peab olema hästi kaitstud. Peame olema võimelised koondama kõik oma ressursid, piirkonnad ja inimesed riigi kaitseks. Sõjalise julgeoleku osas on meie kogunud sõjaväelastel väga hea teadmine, milliseid võimeid on vaja arendada ning kui palju raha see vajab. Poliitilise kokkuleppe küsimus on see, kui palju kaitsekulutused kasvavad ehk millise tempoga liigume soovitud suunas.

Sotsiaaldemokraadid soovivad tõsta kaitsekulusid vähemalt 3%

SKT-st ning panustada järgneva nelja aasta jooksul 3,5% SKT-st kriitilise kaitsevõime väljaarendamiseks.

Peame muutuma kriisides vastupidavamaks. Täna suudab Eestis vaenlase asemel ka keskmisest tugevam tuul suured piirkonnad elektri ja oluliste teenusteta jätta.

Eestis suudab vaenlase asemel ka keskmisest tugevam tuul suured piirkonnad elektri ja oluliste teenusteta jätta.

Lisaks tuleb panustada ka mittesõjalise valmisoleku suurendamiseks. Selleks soovivad sotsiaaldemokraadid eraldada täiendava 0,5% SKT-st. Seda vajame ka rahuajal, sest tormide, üleujutuste ja õnnetuste vastu tuleb samuti ennast kaitsta.

Energiapööre

Energeetikas on mitu küsimust, mis tuleb lahendada nii julgeoleku tagamiseks kui regionaalse elujärje parandamiseks. Esmalt tuleb investeerida ülekandevõrku, et see oleks hädaolukorras töökindel ja võimaldaks energiatootmist hajutada.

Pea oluliseks sotside lubadust – tagada igale toota soovijale võrguga liitumise võimalus kuni 30 kW ulatuses. Nii anname võimaluse kõigile panustada energia tootmisesse ja hoida ka oma kulud kontrolli all. Gaasist nii majade kütmisel kui kaugküttes tuleb loobuda. Tuge vajavad kõik taastuvatele energiaallikatele üleminekut plaanivad soojatarihid. Tuues näiteks suhteliselt heal järjel oleva Tartu valla – ka meie jaoks on ilma riigi toeta see võtmetähtsusega eesmärk teostamatu.

CV

Sünniaeg: 13.09.1975

Töö:

- alates 2017. a Tartu vallavanem
- 2013–2017 Tartu abilinnapea
- 2003–2004 ja 2009–2013 Väätša vallavanem
- 2004–2007 riigikogu liige
- On olnud siseminister Jüri Pihli ja rahvastikuminister Katrin Saksa nõunik

Haridus: Tartu Ülikool, kohaliku omavalitsuse korraldus

Perekond: abielus, 4 last

Toimetulek on julgeolek

Riigi kaitsevõime kõige olulisemaks komponendiks on kaitsetahe. Kui relvasüsteeme, generaatoreid ja muud vajalikku saab osta, siis kaitsetahe sõltub kodaniku ja riigi suhtest. Hästi hakkama saav kodanik on valmis riiki kaitsma. Selleks peab riik väärtustama kõiki inimesi ning panustama iga Eesti paiga arengusse. Iga euro kultuuri, regionaalpoliitikasse, kooliharidusse, on

investeering meie kaitsetahte tugevdamiseks.

Olen pikalt tegutsenud omavalitsuse juhina ning teinud tööd põhimõttega, et saaksime elada Eestis, kus elukoht ei mõjuta töö tegemise võimalusi, teenuste ja hariduse kättesaadavust.

Sõltumata elukohast ja pere majanduslikust seisust, peab hea kooliharidus olema kättesaadav. Avalikud teenused, sealhulgas sõidetavad teed, võimaluse saada alati abi, samuti kooli, lasteaia, raamatukogu ja rahvamaja – selle kõik maksab kinni tellija ehk maksumaksja.

Rahva rahaga pakutavad teenused tuleb kujundada teadmise ja kvaliteetiga, et oleme kõige tähtsam. Kui ehitame kooli, siis teeme seda väärt arhitekti projekti alusel kestvatest materjalidest; kui rajame avalikke hooneid, siis energiatõhusatena ja koos päikese- ning maaküttega. Jagame ressursi sinna, kus see annab arengutõuke tervele piirkonnale.

Kandideerin, et toetada sotsiaaldemokraatide nimekirja ja maailma vaadet, mis väärtustab igat inimest, seda on Eestil praegu vaja!

Priit Lomp:

Julged otsused viivad elu edasi

Priit Lomp juhib Kastre valda, kus kooli ja lasteaia-kohtade loomise kõrval panustatakse tervisesporti. Pildil vastavatud hoone Vooremäe tervisespordikeskuses.

Riigikogu valimistel osalev kandidaat Priit Lomp on üks väheseid omavalitsuse tippjuhte Eestis, kellel on hariduslikult sotsiaaltöö taust. Kolmandiku oma 38-st eluaastast on ta töötanud vallavanemana. Rahva antud mandaat kõneleb suurest usaldusest.

Lisaks pikale töökogemusele kohalikus omavalitsuses, on tal kogemusi nii era- kui mittetulunduslikus sektoris. Priit Lomp toob näite Tartu Ülikooli üliõpilaskonna sihtasutuse juhtimise ajast, mil tema eestvõttel taastati valge tekkel. Selle kandjate hulk kasvab aasta-aastalt.

„Tekkel järjekorranumbriga 1 kuulub toonasele rektorile, president Alar Karisele. Minu kapis on tekkel numbriga 52. Presidendi ja minu teklite vahele jäävad numbrid, mis said kingitud toonastele Tartu Ülikooli nõukogu liikmetele,“ meenutab Lomp huvitavat seika ülikoolis töötamise ja õppimise ajast.

Vaba aeg kulub Kastre vallavanemal perele, kodule ja muusikale. Abikaasa Teelega käiakse ühist rada juba 14 aastat ning peres kasvab kaks last. „Meie kodutalu on vanem kui Eesti Vabariik. Tööd jagub – igal talvel teeme nimekirja, mis peab jooksva aastal kodu juures tehtud saama. Ja siis järk-järgult teeme,“ tunnustab Lomp pere sihikindlust, tänu millele leiab Vabriku talu õuelt igal aastal midagi uut.

Paaril õhtul kuus võtab Priit kitarr ja suundub lavalaudadele. Ta on lõpetanud Tartu 2. Muusikakoolis laulmise eriala. Kirg, mis aitab igapäevasest rutiinist välja astuda.

Elu edasi viivaks peab ta julgeid otsuseid, koostööd ja ise hinge asja juures olemist.

Ta meenutab üht elu emotsionaalset volikogu istungit noore vallajuhi, 2010. aastal Haaslaval: „Otsustasime hariduselu korrastada ning liita lasteaia ja põhikooli üheks asutuseks. 60 lapsega põhikoolist on nüüdseks kasvanud enam kui 200 lapsega Sillaotsa Kool. Toonase 4 lasteaiaühema asemel on neid samal territooriumil praegu juba 14.“ Hiljem, 2022. aastal, pälvis Tartumaa aasta haridusteo auhinna Melliste kool, mis muudeti Priidu meeskonna

juhtimisel algkoolist põhikooliks. Paari aastaga on õpilaste arv ka seal juba kahekordistunud.

Priit Lomp on Lõuna-Eesti esindaja Eesti Linnade ja Valdade Liidu juhatuse, juhib Leader tegevusgrupi Tartumaa Arendusseltsi juhatuse tööd ning kuulub ka Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukokku. Tema sõnul on Kastre vallas kogukonna ja RMK vaheline koostöö väga hästi õnnestunud, just küsimustes, mis käsitlevad suure avaliku huviga alade raiet. Tark on seda kogemust jagada nõukogus, piisava toetuse korral – miks mitte ka riigikogus.

Liis Rosin: heale haridusele pannakse alus lasteaias

Liis Rosin leiab, et iga laps peaks olema võrdselt väärtustatud, olenemata sellest, kas räägime peretoetustest, lasteaia kohtadest või kooliharidusest.

Kambja abivallavanem Liis Rosin on lasteaia juures töötanud 18 aastat, pikki aastaid majandusjuhina, hiljem õppejuhina. Ta on veendunud, et hea hariduse vundament laotakse lasteaias.

Riigikogu valimistel kandideerima ajendas Kambja abivallavanemat tahe panustada haridusvaldkonna pare-

maks muutmisesse. Otsus riigikogusse kandideerimiseks ei tulnud Liis Rosina jaoks lihtsalt. „Esmalt vaagisin, kas mul on midagi anda. Põhjalikult mõeldes sain aru, et on – eriti osas, mis puudutab alushariduse pedagoogide, haridustöötajate, tugispetsialistide töötasusid. On oluline, et lasteaiaõpetajate palgad peaksid sammu üldhariduskoolide pedagoogide töötasudega. Siin peab riik andma selge sõnumi.“

Tema sõnul on lasteaiaõpetajad meie hariduselus olulised inimesed, mistõttu on tähtis, et alusharidusega seonduv fookusest ei kaoks. Vaja on toetada ka kooliõpetajaid, et vältida nende suurest koormusest tingitud läbipõlemist. Samamoodi ei tohi unustada koolide ja lasteaedade juures töötavaid tugispetsialiste.

„Teiseks on vaja kultuuritöötajate panust hinnata – kultuuriväärtuste säilitamise võti on just nende käes. Selle töö eest peab maksma väärilist palka.“ Kolmandaks vajab tema sõnul lahendamist lasteaia kohtade kättesaadavus.

Rosin toob näiteks Kambja valla. „Otsime võimalusi, et luua lasteaia- ja koolikohti. Soovime ehitama hakata Tõrvandi põhikooli. Ülenurme koolis on 1300 õpilast, kuigi ehitati omal ajal 900-kohaliseks,“ loetleb ta vajadusi, tõdedes, et laste õppimisvõimaluste avardamine jääb praegu raha taha.

Roosilise ei ole olukord lasteaia järjekordadega: „Meil on lasteaia järjekorras väga palju lapsi, kellele tuleb leida võimalused koha saamiseks.“

500

Liis Rosin
Kambja
abivallavanem

Asso Nettan: võin julgelt öelda, et olen korra looja

Asso Nettani jaoks on vaid ambitsioonikatel eesmärkidel mõte. Tema arvates võiksime seada endale eesmärgiks jõuda viie aastaga viie õnnelikuma, mitte rikkama riigi hulka.

Noor kandidaat Asso Nettan on töötanud üle aasta Jõgeva abivallavanemana. Valdade ühinemisega on kaasnenud suured väljakutsed – Nettan on koolivõrgu ja alusharidusasutuste tööd korrastanud ning taganud perearstiteenuse säilimise Palamusel. Süsteemi korrastamine kultuuri, spordi ja noorsootöö osas otab ees.

„Juhtimise kvaliteetsemaks muutmiseks on tehtud nii organisatoorseid kui struktuurset korrastust. Minu jaoks peab olema kord ja süsteemsus. Asjad peavad toimima, sõltumata sellest, kes

CV

Sünniaeg: 30.08.1988

Töö:

- Alates 2021 Jõgeva Vallavalitsus, abivallavanem
- 2018-2021 Lääne-Harju Vallavalitsus, arendusnõunik

Haridus:

- Tartu Ülikool, riigiteadused, bakalaureus
- Tartu Ülikool võrdlev poliitika, magister

Perekond: elukaaslane ja kaks kassi

on parasjagu võimul,“ jagab energiat pakatav Jõgeva abivallavanem oma veendumust.

Asso Nettan on olnud Sotsiaaldemokraatlikus erakonnas 10 aastat. Tema sotsiaaldemokraadiks kujunemine ei ole olnud juhuslik, pigem väga põhjaliku analüüsi tulemus. „Ülikooli ajal vaatasin endasse, milline on mu sisetunne ja kuidas kattub maailmavaade. Tutvusin kõikide erakondade põhikirjade ja programmidega.

498

Asso Nettan
Jõgeva
abivallavanem

ja sel ajal tuleb toeks olla,“ avab riigikogu valimiste kandidaat oma vaadet laiemalt.

Tema sõnul tuleb tagada kõikidele Eesti riigi inimestele võrdsed võimalused: „Minu jaoks on oluline, kas me tahame luua võrdseid tulemusi või võrdseid tingimusi, et igaüks saaks oma andeid erinevates valdkondades arendada.“

Võimalused peavad olema inimeste jaoks paindlikud. „Kõik loomad ei pea oskama puu otsa ronida. Kui aga peavadki, siis kala arvab elu lõpuni, et ta on rumal ja saamatu,“ toob Asso Nettan mahlaka näite, kinnitamaks, et me kõik oleme erinevad.

Asso Nettan ütleb, et raha on kaasaja ühiskonnas vähene motivaator, pigem innustab inimesi heaolu kasv. „Õnn tekib vabast ajast, hobidest ja suures osas ka tööst, et inimesed saaks endale meelepärast tööd teha sobival ajal ja kohas. Hariduse kvaliteet on oluline. Kui on rumal rahvas, siis on neil ka rumalad valitsejad. Sealt aga tulevad halvad otsused ja kehvad tulemused.“ Nettani arvates lähtuvad õnne komponendid inimesest: meeldiv töö, hobid ning lähedased inimesed. Seda aitab kindlustada hea haridus, elu võimalikkus maapiirkondades ning järeltulevate põlvete kindlustamine. Need on tema jaoks tähtsad asjad, mille nimel lubab Asso Nettan töötada.

Sotsiaaldemokraatlik maailmavaade on mulle omane. Olen alati arvanud, et riigi valitsemine peab lähtuma kõige nõrgematest, mitte tulema kõige nõrgemate arvelt. Ainult

Sotsiaaldemokraadid keskenduvad inimesele. Tuleb toetada nii tugevaid kui nõrkasid. Tugevad viivad meie ühiskonda eest, nõrgemaid tuleb järele aidata. Nõrgemaid hetki on meil kõigil

Sinu kandidaadid

Toimetulek on julgeolek! Sellepärast vali neil valimistel sotsiaaldemokraadid. Vali südamega!

Kajar Lember
ettevõtja

Priit Lomp
Kastre vallavanem

Asso Nettan
Jõgeva abivallavanem

Marika Saar
kultuuriministri nõunik

Liis Rosin
Kambja abivallavanem

Maire Püss
nõustaja

Hannes Soosaar
ettevõtja

Maano Koemets
Nõo vallavanem

Jarno Laur
Tartu vallavanem

Sinu hääl otsustab!

Riigikogu valimiste päev on 5. märtsil 2023. aastal, kui kell 9–20 on avatud kõik valimisjaoskonnad ning toimub ka kodus hääletamine. Valimispäeval saab hääletada ainult oma elukohajärgse valimisringkonna valimisjaoskondades. Leia endale valimisjaoskond: www.valimised.ee

E-hääletamine algab 27. veebruaril kell 9 ja kestab 4. märtsi kella 20-ni. Hääletada saab ööpäev läbi aadressil: www.valimised.ee. E-hääletamiseks vajad arvutit ja kehtivat ID-kaarti või mobiil-ID-d. NB! Smart-ID-ga hääletada ei saa.

Eelhääletus toimub 27. veebruarist kuni 2. märtsini, kui igas vallas ja linnas on avatud vähemalt üks valimisjaoskond, kus saavad hääletada ka valijad, kelle elukoht on mõnes muus valimisringkonnas. Hääletamine algab iga päev kell 12 ja lõpeb kell 20.

Eelhääletus kõigis valimisjaoskondades toimub 3.–4. märtsil kell 12–20, kui saab hääletada oma elukohajärgse valimisringkonna valimisjaoskondades.

Tule kindlasti valima ja vali südamega!

Maano Koemets:

omavalitsustel võiks olla rohkem nii iseseisvust kui vastutust

„Võttes eeskujuks Põhjamaid näeme, et sotsiaaldemokraatlik poliitika pole sugugi halvasti välja kukkunud. Meie ülesanne on tasandada ebakõlasid ühiskonnas, õppides teiste vigadest,“ ütleb Maano Koemets.

Maano Koemetsal on omavalitsuses töötamise kogemust 24 aasta jagu. See annab kindluse eristada olulist ebaolulisest.

Nõo vald on tema jaoks uus koht, teisalt aga tuttav ja oma. „Töö on tuttav, ettevõtted ja inimesed on uued. Side on olnud Nõo vallaga kogu aeg – on ju Nõo Elva valla naaber,“ annab vallavanem mõista, et naabritel hoitakse ikka silma peal.

Aasta Nõo vallas on seadnud suure väljakutse – kuidas lahendada arenevas vallas lasteaiakohtade ja kooliruumide puudus. Koemetsa sõnul neil seda hirmu ei ole, et kooli sulgema hakatakse: „Siin on üks põhikool ja õpilaste arv kasvab kiiresti. Aastaga oleme jõudnud selleni, et lasteaid saab juurdehituse ning tulevikus ka kool vajalikud ümber- ja juurdehitused.“

Riigikogu valimiste minnes ütleb Koemets, et lahendamist vajab omavalitsuse positsiooni küsimus avalikus halduses. „Haldusreform lahendas mingis osas omavalitsuste suuruse küsimuse, kuid positsioon keskvoimu suhtes on jäänud justkui 1990ndatesse

pidama. Seda tahan ma kõige enam muuta.“

Maano Koemetsa arvates võiks omavalitsustel olla rohkem nii iseseisvust kui vastutust. Tema sõnul on praegu omavalitsus justkui riigiasutus, sest omavalitsuste võime oma tulusid mõjutada on väike. „Olukord on selline, et kasvupiirkonnas on küll vahendeid piisavalt, et tagada head olemasolevad teenused. Samas ei ole raha selleks, et kasvava elanikkonna vajadusi katta. Kahanevates piirkondades saab küll tasandusfondi kaudu minimaalselt teenuseid pakkuda, aga pidevalt peab mõtlema, kuidas teisi teenuseid kokku tõmmata nii, et elu kvaliteet ei kannataks.“

Tugevad omavalitsused tagavad väärt elu kõikjal Eestis.

Tulevikus näeb Koemets Eestit Põhjamaadega ühel joonel, kuid tee sinna on veel pikk: „Heaoluriikides mõeldakse täna sellele, kas peab töötama viis päeva nädalas, kui võiks ka neli. Meie oleme veel pikalt seal, kus tuleb töötada viis päeva, et seda taset tõsta. Väikeses majanduses mõjutab iga töus ja langus meid otsekohe. Heaoluühiskonna peamine mõte on selles, et keskmes on inimene ja tema pereelu. Loomulikult on sealjuures tähtis ka majandus, julgeolek ja palju enam, mis kõik koos tagab iseseisva riigi püsimise.“

503

Maano Koemets
Nõo vallavanem

501

Maire Püss
nõustaja

Maire Püss: tugiteenused peavad olema kõigile kättesaadavad

Üheski vallas ei ole ülearu palju ei raha ega head nõu. Tugispetsialistide leidmiseks peab riik omavalitsustele appi tulema.

Sotsiaaltöös osalemine annab aimu ühiskonna erinevate kihtide eluviisidest ja võimalustest.

Kui aastal 2000 erines inimeste heaolu selles osas, kas elati maal või linnas, siis 2023. aastaks on kihistumine suurenenud. Nüüd liigume linnaliku elustiili poole.

Töö ja teenuste kättesaadavus on muutunud maal elavatele inimestele olematuks. Tööle ei saa ühistranspordiga, kui see käib vaid kord päevas. Oma auto ei ole enam privileeg, vaid eluks vajalik tarbeese. Mittetulundusühingud, kes kohapeal inimesi aidata püüvad, ei leia spetsialiste – puudu on psühholoogidest, eripedagoogidest, logopeedidest. Tihti ei ole neid ka kohapealsetes koolides ja lasteaiades.

Väikelapsed, kellel rääkima hakkamisega on raskusi, ei saa koduvallast abi. Nii saab lapse jaoks juba esimene klass komistuskiviks, sest pole eduelamust. Spetsialist peab hindama last juba lasteaias. Lapse potentsiaal avaldub, kui toetatakse

tema tugevusi. Selline lähenemine on näiteks Iirimaal.

Kohalikku lasteaeda ja kooli ning inimeste juurde saame spetsialiste tuua vaid neile väärilist töötasu ja võimalikult häid elamistingimusi pakkudes. Et spetsialisti ei hakkaks meelitama suurlinna tuled, tuleb kuulata tema mõtteid ja arvamusi, kaasates teda kohalikul tasandil.

Tuleb leida nutikaid mooduseid spetsialistide maale elama kutsumiseks, kasutades selleks erinevaid programme, aga ka riigi tuge. Tagades inimestele maal võimalikult paljude teenuste kättesaadavuse, kutsume siia tagasi noored, kes toovad külaadesse uue elu ja loovad järjepidevuse.

Hannes Soosaar on kindel, et Eesti majanduse edulugu põhineb targal töötajal

Hannes Soosaare kohta võib julgelt öelda, et ta on loodusmehest ettevõtja, kelle süda kuulub Jõgeva- ja Tartumaale. Tema juured on Jõgevamaal endises Saare vallas Ruskavere külas.

Kohaliku poliitika kujundamisel on ta andnud oma panuse, teenides rahvast nii vallavanemana kui volikogu liikmena. Ta on olnud valdade ühinemise juures, mille tulemusena sündis Mustvee vald.

Kes sa oled, kultuuritegija või ettevõtja?

Olen ettevõtja, kelle üheks kireks on sündmuste korraldamine. Näiteks Peipsi Romantika, Viis isamaalist laulu, Marko Matvere 50 ja Ivo Linna 70 juubelikontserdid, muusikaline lavastus „Minul on vari“ jne.

Minu teiseks kireks ja suunaks ettevõtjana on metsa- ja põllumaa õiglase hinnainfo usaldusväärne jagamine. Seisame südamega selle eest, et iga maaomanik saaks oma väärtuse müügist parima võimaliku hinna.

Oled tegev ka Mustvee vallavolikogus. Milliseid väljakutseid on pakkunud volinikutöö?

Mustvee vald on väike ja ka eelarve on väike, sellepärast on vaja ka julgeid otsuseid. Minu arvates ei jõua väike vald kõigega tegeleda, vaja on teha valikuid ja siis tuleb keskenduda nende asjade hästi tegemisele.

Oled olnud SDE liige 12 aastat. Kuidas on erakond

502

Hannes Soosaar ettevõtja

kujundanud sind?

Erakonnast olen saanud häid sõpru, kellega on lahe ka muid põnevaid asju ette võtta. See on väga suur väärtus ja need inimesed on mind teatud osas ka kujundanud.

Kes on olnud sinu suurimad õpetajad?

Kindlasti minu vanemad, neilt olen eluks kaasa saanud väga olulised põhi- ja väärtused – töökuse, sihikindluse, aususe ja perekonna väärtustamise. Ka

loodus on mind palju õpetanud, looduses matkamine ning loomade ja lindude jälgimine. Loodus on alati aus.

Mille eest sina seisad?

Seisan jätkusuutliku majanduskasvu eest, et see jõuaks kõigi Eesti elanikeni. Eesti majanduse uus edulugu põhineb targal töötajal, kes on tööturul väärtustatud nii noore spetsialisti kui professionaalina. Palk peab tagama väerika elujärje ning inimene peab saama karjääri jooksul endasse investeerida.

CV

Sünniaeg: 04.08.1983

Töö: ettevõtja

- 2017–... ettevõtja
- 2017–... Mustvee Vallavolikogu liige
- 2013–2017 Saare valla vallavanem
- 2008–2013 SA Kalevipoja Koda juhatus liige

Haridus: Tartu Ülikool, ajalugu 2007

Perekond: elukaaslane ja kolm last

Mida saab inimene ise teha, mis peab jääma riigi ülesandeks?

Inimene ise saab olla töukas ja panustada pisut enam kui temalt nõutakse. Head tööd märgatakse ja tunnustatakse, see viib edasi riiki, kogukonda ja ettevõtet. Riik peab andma üldised ning pikaajalised suunad.

Riigi ülesandeks on ehitada olulisi infrastruktuuri objekte, aidata neid, kes abi vajavad ning tagada oma elanikele julgeolek.

Meie lubadused:

- 1** Palgad peavad tõusma! Tõstame miinimumpalga ja pensioni 1200 euroni.
- 2** Loomme 2000 uut töökohta Jõgeva- ja Tartumaale!
- 3** Tagame taskukohase ja rohelise energia. Teeme elektrivõrgud töökindlaks.
- 4** Seisame iga last väärtustava lastetoetuse eest ning tõstame lastetoetuse 150 euroni.
- 5** Suurendame üürielamute programmi rahastust, et valdadesse tekiks kaasaegsed ja taskukohased elamispiinad!

Ekspert hindab

”Erakondade valimisprogrammide riigikaitse arendamise visioone võrreldes üllatab Reformierakonna konservatiivsus, Isamaa kasinus ja sotsiaaldemokraatide ambitsioon. Eesti 200 on aga langenud populismi kütke. Sotsiaaldemokraatide riigikaitse valimisprogramm on kõige terviklikum ja ambitsioonikam.

Siin mängib ilmselt rolli ka SDE juhi Lauri Läänemetsa kaitseliitlase-kogemus.”

Julgeolekuekspert
Meelis Oidsalu
(Postimees 24.01.2023)

Sotsiaaldemokraadid on valitsuses olles Eestis poole aastaga ellu viinud olulised muutused:

- **Hooldekodukoht pensioni eest!**
Alates käesoleva aasta juulist on kõigile abivajajatele tagatud hooldekodu koht pensioni eest.
- **Lapsetoetus tõusis!**
Tõstame esimese ja teise lapse ning üksikvanema toetuse 80 eurole. Alates kolmandast lapsest on lapsetoetus 100 eurot.
- **Olulised palgatõusud!**
Tõstame märkimisväärselt päästjate, politseinike, kultuuritöötajate, õpetajate ja lasteaiatöötajate palka.
- **Haiguspäevad saavad hüvitatud!**
Tänu sotsiaaldemokraatidele hüvitatakse töötajale haigestumise korral töötasu alates teisest haiguspäevast.
- **Energiainnad kontrolli alla!**
Kehtestasime hinnalae elektri, kaugkütte ja gaasi hinnale, et inimesed, ühingud ja väikeettevõtted oleksid paremini kaitstud ootamatute hinnatõusude vastu.

www.sotsid.ee

499

Marika Saar
Kultuuriministri
nõunik

Marika Saar: jagatud visioon unistuste Eestist

Eelmiste riigikogu valimiste eel unistasin sellest, et igal lapsel oleks kultuurirahvus – et käia teatris, muuseumis, kontserdil, kinos ja näitusel. Praeguseks on kultuurirahvus olemas ning selle üle on hea meel, kuid see peaks olema oluliselt priskem.

Sotsiaaldemokraadid lubavad kultuurirahvust mahtu tõsta 150 euronit lapse kohta ning see peaks tulevikus laienema ka gümnaasiumiõpilastele.

Tuleks teha kõik, et lastel ja noortel oleks koolis hea – et suudaksime igas lapses tekitada uudishimu ja huvi õppimise vastu, et igapäev oleks oma õpitee, arvestades tema tugevusi ja edasijõudmise tempot. Soovin, et meie noored oleksid ettevõtlikud ja üksteise vastu lahked – ilma kiusamise, ärevuse ja depressioonita.

On oluline, et igaüks saaks abi vaimse tervise probleemidele, et meil oleks võimalus ammutada energiat Eesti loodusest ja metsadest. Tähtis on leida enda tervise heaks sobivad liikumisvõimalused – loodetavasti on võimalik lähiaastatel ehitada valmis Elva spordipark ning kaasajastada Tartumaa tervisespordikeskus. Liikumise kutsuvaks tuleb luua nii lasteaedade-koollide hoovid kui avalik ruum.

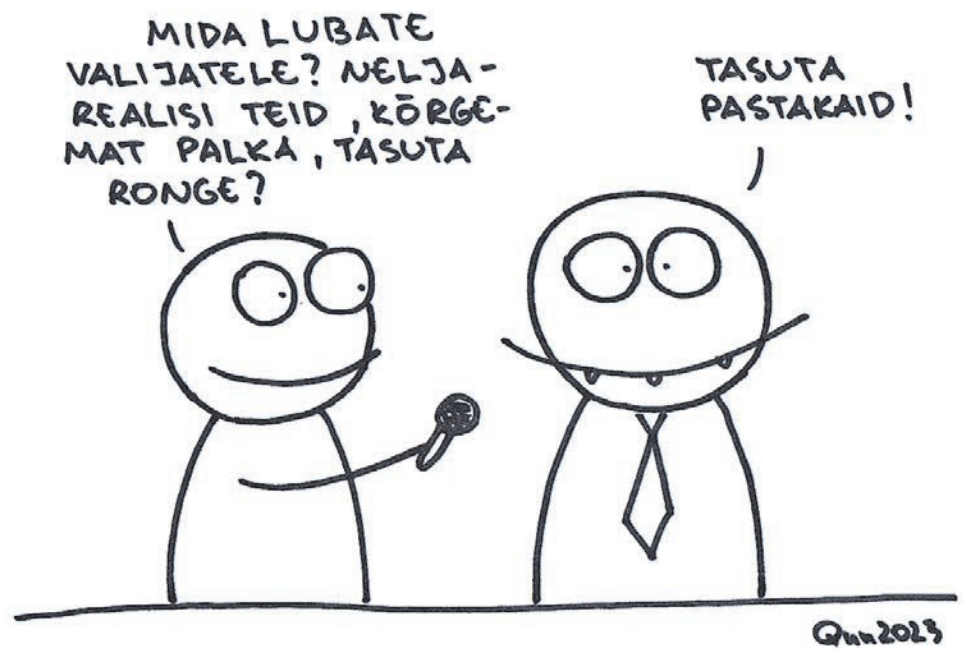
Unistan sellestki, et iga inimene saaks teha tööd kodu lähedal ning see pakuks talle rahulolu ja eduelamusi. Mulle meeldiks, kui meie töönaal oleks neli päeva pikk – nii saaksime ühe päeva kasutada õppimiseks ja iseenda arendamiseks. Riik peab toetama maapiirkondadesse tasuvate töökohtade loomist, vältides elu koondumist vaid pealinna.

Õiglase on, et iga kord, kui riigipühapäev jääb nädalavahetusele, saame lisapühapäeva reedel või esmaspäeval. See on oluline, et meil oleks aega nautida Eesti kultuuri ja kirjandust, olla aktiivsed kohalikus kogukonnas – laulda laulukooris või tantsida rahvatantsu ning olla rohkem pere ja lähedastega.

Igal lapsel peab olema kultuurirahvus 150 eurot ehk 10 korda rohkem kui täna.

Eestis peaks olema kõikjal hea elada – see eeldab kodulähedasi lasteaedu, koole, raamatukogusid, rahvamaju ja pakiautomaate. Selleks on vaja tugevaid omavalitsusi!

Kui ka Sina jagad minu visiooni unistuste Eestist, siis toeta sotsiaaldemokraate!

Quin 2023

Ristsõna

Kõigi õige lahenduseni jõudnute vahel loosime välja **reisi kahele** Brüsselisse koos europarlamenti liikme **Marina Kaljuranna** külastamisega.

VÕIDA REISI!

Vastused saatke **5. märtsiks** e-postiga: lahendus@sotsid.ee või kirja teel: Sotsiaaldemokraatlik Erakond, Toompuiestee 16, Tallinn 10137

	TÄNU SOTSIAAL- DEMOKRAADIST RIIGIPEA IN + NIMI	ISLAMI SÜMBOL	JAAPAN	ROOMA 500	PINDALA- ÜHIK	SIIRI ...
VÄNTAV END KAITSE- MINISTER						
KAHEKSA ASTME SUURUNE INTERVALL						
OMA- VALITSUS					NIKKEL KÖHRKALA	
SOOME KIRJANIK MARTTI ...						
EW SOTSIAAL- DEMOKRAADIST RIIGIPEA IN + NIMI				TÄHESTIKU VIIES TÄHT	BARBIE PEIKA	
UUDISTE- AGENTUUR			TONT, KURADIKE PUUHARU KÄANDES			SUURE TURU
AHJU...				KESK- ERAKOND SÜSINIK		ALATES APELSINI ASUTAJA IN + NIMI
EESTI SPORDI- ORGANI- SATSIOON				MARGUS KONNULA JUUBELDUS- HÜÜE		
NAISENIMI				DIAMEETER JA NII EDASI	TARA KÄANDES SÕIDU- VAHEND	
	PILDI- PERSOON VAIMULIKU- RÕIVAS					
IDANAABRI NETIKOOD			LÄEVA PAIGAL- HOIDJA KÜLIENDUS INGL K			ALEV KOHUSE- TÄITJA
SDE LOOSUNG: TOIME- TULEK ON ...						VALD
TÄHESTIKU AVAJA		... JA KUULSUS LÕUNA- KOREA SPORDIKOOD		HEKTAR TÜHIPALJAS		MASSI- MEEDIUM
TUNTUD RADIO- JAAM ... PLUS				PLAATINA MASS		
LÄHIM RIIK, MILLE PEA- MINISTER ON SOTSIAAL- DEMOKRAAT					LAURI SAATPALU	
OID				LÜHILAINE IDA		
Nuti NR 1 RISTSÕNAD		LINNU NOKALÖÖK				

